

УДК 342.7

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series18.2024.43.11>

Тодуа Ш. Р.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЙКРАЩИХ ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена теоретико-правовому аналізу шляхів забезпечення найкращих інтересів дитини, її конституційних прав і свобод в умовах воєнного стану. Основна увага зосереджена на вивченні прав дитини, які можуть бути обмежені в умовах війни, досліджено їх поділ на абсолютні та відносні. З'ясовано, що абсолютні права є такими, що не підлягають жодним обмеженням за будь-яких обставин. У статті розглядається законодавче визначення поняття "воєнний стан", який став основною правовою підставою для обмеження конституційних прав і свобод. Встановлено, що підставами для введення воєнного стану є загроза національній безпеці або територіальній цілісності держави.

Особливу увагу приділено механізмам та гарантіям захисту прав дитини в умовах воєнного стану. Наголошено, що будь-які обмеження прав повинні бути обґрунтованими, пропорційними та необхідними для досягнення легітимних цілей безпеки і захисту держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод дитини є основним обов'язком держави, і в умовах воєнного стану вона не може відмовитися від цього обов'язку. Перелік прав, які не підлягають обмеженню навіть під час воєнного стану, є конституційною гарантією прав дитини.

Доведено, що повага до прав дитини є ключовою для авторитету держави на національному та міжнародному рівнях. Зокрема, право на життя вважається найбільшою цінністю держави і є основним правом згідно з міжнародним звичаєвим правом. Також акцентується увага на гідності дитини, як важливій невід'ємній цінності, захист якої повинен забезпечуватися як на законодавчому рівні, так і через громадське усвідомлення. Зазначено, що захист прав дитини в умовах воєнного стану є надзвичайно складним, тому розробка ефективних механізмів захисту є критично важливою для забезпечення справедливості, розвитку демократії та відновлення миру в державі.

Ключові слова: гарантії, права дитини, умови гарантування, механізми забезпечення, держава, міжнародні акти, українське законодавство, діти.

Постановка проблеми. Воєнні дії країною-агресором, спричинили загибель та масові каліцтва дітей, моральні страждання, розруху у соціальній сфері життя та проблеми у політичній, економічній системах. Без гарантування прав, свобод та інтересів дитини, немає реальної охорони та захисту дитини. Проблематика забезпечення гарантій потребує оцінки реального стану реалізації прав і свобод дитини в умовах воєнного стану.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Важливе місце у дослідженні проблематики гарантування прав і свобод дитини належить українським науковцям. Окремих аспектів вказаної проблеми торкалися Б.І. Андрусичин, В.Д. Бабкін, С.В. Бобровник, К.Г. Волинка, В.В. Головченко, С.Д. Гусарєв, О.В. Зайчук, А.П. Заєць, В.С. Зеленецький, Р.А. Калюжний, Д.А. Керімов, В.В. Копейчиков, М.І. Матузов, П.П. Михайленко, О.І. Наливайко, М.І. Нейліп, В.С. Нерсисянц, Н.М. Оніщенко, Н.М. Опольська, М.П. Орзіх, В.Ф. Погорілко, П.М. Рабінович, Ю.С. Шемшученко та інші.

Стратегія удосконалення гарантування та забезпечення найкращих інтересів дитини в умовах воєнного стану потребує оновленого підходу.

Мета статті полягає у з'ясуванні гарантій забезпечення найкращих інтересів дитини в умовах воєнного стану на основі дослідження соціальної, аналітичної складової та законодавчого регулювання.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи у науковому аспекті гарантії забезпечення прав і свобод дітей, як окремого, самостійного, соціально-правового явища, впливає що вони є динамічним і прогресивним елементом механізму забезпечення прав та основоположних свобод дітей, який потребує вдосконалення, як у правовій науці, так і у практичному застосуванні.

Належна охорона і захист основних прав дітей неможливі без їх гарантування, разом із дотриманням, повагою та визнанням. Гарантії основних прав і свобод дитини забезпечує механізм їх застосування. Саме механізм є ключовою умовою ефективною реалізації та захисту гарантій прав і свобод дитини. Тож, дані поняття взаємодіючі та пов'язані.

Проблеми гарантій прав людини є предметом постійної уваги спеціалістів як науки, так і практики. Здебільшого це пояснюється тим, що справжньою суспільною цінністю права і свободи дитини стають лише за умови, якщо вони знаходять повноцінне та безперешкодне втілення в реальних суспільних відносинах [13, с. 70].

Аналізуючи науковий підхід випливає, що гарантії – це умови, способи та засоби, які забезпечують фактичну реалізацію та всебічну охорону прав і свобод людини.

Дослідник О.В. Негодченко визначає, гарантії основних прав, як сукупність об'єктивних та суб'єктивних чинників, спрямованих на реалізацію прав і свобод людини, на усунення можливих причин та ускладнень їх неповного чи неналежного здійснення [11, с. 19].

О. Пожар під юридичними гарантіями розуміє закріплені в законодавстві засоби, які безпосередньо забезпечують реалізацію, охорону і захист прав особи у суспільстві та у разі порушення забезпечуються державним примусом. [12, с. 13].

О. Губська зазначає, що юридичні гарантії це система нормативних і організаційних засобів, завдяки яким забезпечується реалізація прав, свобод і обов'язків особи, а також їх відновлення у випадку порушення [3, с. 71].

Гарантії – це лише передумови, умови, засоби і способи забезпечення прав і свобод дитини. А „забезпечення” – це створення умов для реалізації прав та свобод, їх охорони та захисту, який включає і відновлення порушеного (оскарженого права) [8, с. 11].

Функціонування, охорона і захист гарантій основних прав і свобод дитини відбувається через державну систему органів, які функціонують в інтересах дитини, що являє собою ефективний механізм захисту. Опольська Н. М зазначає, що саме ефективність функціонування механізму відображає ступінь гарантованості прав та свобод дитини. Функціональне призначення гарантій полягає в забезпеченні умов для реалізації, охорони та захисту прав дитини [6, с. 115].

Отже, вищезазначені наукові твердження відрізняються між собою, але більшість з них трактують те, що гарантії – це умови та засоби, які охороняються, захищаються та потребують постійного вдосконалення.

У науковій літературі дослідники класифікують гарантії за різними критеріями. Один із прикладів класифікації висвітлює науковець В.Ф. Погорілко, він поділяє гарантії на загальні та спеціальні. Загальні гарантії – це гарантії, якими охоплюється вся сукупність об'єктивних і суб'єктивних факторів, спрямованих на практичне здійснення прав і свобод громадян, на усунення можливих причин й перешкод щодо їх неповного або неналежного здійснення, на захист прав від порушень. Спеціальні (юридичні гарантії) – це правові засоби і способи за допомогою яких реалізуються, охороняються та захищаються права й свободи громадян, усуваються порушення прав і свобод, поновлюються порушені права [7, с. 221].

Базові критерії класифікації гарантій прав і свобод дитини здійснюються в залежності від сфер суспільного життя, що їх характеризують. Вона включає в себе соціально-економічні гарантії, духовні, політичні та правові. Основні гарантії, що забезпечують права і свободи дитини – це соціально-економічні.

Соціально-економічні гарантії – умови, що реалізують права та свободи дитини у середовищі, де присутні достатній життєвий рівень, соціальна стабільність суспільства, встановлена достатня система закладів освіти, система охорони здоров'я та реалізоване право на захист. Більшість науковців даний вид розділяють на соціальний та економічний, але все ж таки ефективність умов забезпечується тоді, коли ці поняття взаємодіючі.

Духовні гарантії являють собою систему духовних цінностей суспільства, які безпосередньо мають вплив на дитину, її права, розвиток, загальне світосприйняття у духовному (ідеологічному) аспекті, культурному та інтелектуальному баченні, яке залежить від релігійної течії, де дитина перебуває.

Соціологічні дослідження свідчать, що найчастіше діти вказують на порушення права вільно висловлювати свою думку, мати власні погляди та переконання, права на відпочинок, на якісну медичну допомогу, на захист від втручання в особисте життя, на освіту, на розвиток талантів, на захист від жорстокості, знущання, брутального поводження та ін. [5, с. 126].

Політичні гарантії – сформована стратегія, політика держави, спрямована на дотримання та покращення умов реалізації прав і свобод дитини через державні органи влади та управління. Важливу роль відіграє українське суспільство, яке постійно рухається вперед та у політичному аспекті гарантування основоположних прав і свобод дитини впроваджує та має певне значення, створює громадські організації. Такими організаціями є: Всеукраїнська громадська організація Служба захисту дітей, яка була ініціатором проведення інформаційної кампанії „Дитина чекає на Вас. Врятуйте її від сирітської долі”; Всеукраїнська Фундація „Захист Прав Дітей” (ВФЗПД). Ця організація спільно з Міжнародною організацією „Захист Дітей” (Нідерландів) з 2006 року реалізовує проєкт „Створення передумов запровадження системи ювенальної юстиції в Україні: Модельні суди і педагогічний аспект”. Громадська організація „Комітет сприяння захисту прав дитини” спрямовує свою діяльність на вирішення проблем, пов’язаних із соціально-психологічними, духовними, медичними та правовими аспектами життя дитини. Гарантом прав та свобод дитини є Президент України, що підтверджується Конституцією України.

Правові (юридичні) гарантії – це система правових норм і механізмів, що забезпечують реалізацію, охорону та захист прав і свобод людини і громадянина, а також виконання обов’язків, закріплених у законодавстві. Більшість науковців правові гарантії поділяють на гарантії захисту та гарантії охорони.

До системи юридичних гарантій забезпечення прав та свобод дитини належить Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, який здійснює парламентський контроль за додержанням прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожної людини на території України і в межах її юрисдикції. Існування цього правового інституту позитивно впливає на вдосконалення механізму забезпечення прав та свобод дитини [10, с. 126].

Важливим елементом системи юридичних гарантій є ювенальна юстиція, що передбачає захист дітей, які перебувають у конфлікті із законом. Розвиток спеціальної системи правосуддя для неповнолітніх передбачено Концепцією реформування кримінальної юстиції України. Вона спрямована на використання спеціальних процедур ювенальної юстиції, які дають змогу враховувати права та інтереси дітей. Кримінальні справи, в яких обвинуваченими є неповнолітні особи, мають розглядатися судом колегіально, за участю народних засідателів або присяжних [7].

Тільки гармонійне поєднання даних гарантій у кінцевому результаті зумовлює реалізацію інтересів дитини.

Наразі є низка міжнародно-правових актів створених для гарантування захисту дітей у випадках збройного конфлікту, зокрема: Конвенція ООН про права дитини (1989); Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах (2000, ратифікований Україною у 2004 році); Женевські конвенції про захист жертв війни (1949); Додаткові протоколи до Женевських конвенцій (1977); Конвенція міжнародної організації праці №182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці (1999); Римський статут Міжнародного кримінального суду (2002), Резолюції Ради Безпеки ООН, прийняті в період з 1999 по 2009 рр.

Конвенція ООН про права дитини є міжнародним документом, який містить повний комплекс правових стандартів для захисту та забезпечення належних умов виховання дітей. Кожна держава, яка ратифікувала цю Конвенцію, зобов’язана підготувати національний звіт про становище дітей у своїй країні, використовуючи однакові індикатори. Окрім цього, недержавні організації на національному та регіональному рівнях також надають відповідні дані для об’єктивної оцінки виконання прав дитини в конкретній державі [15].

Охорона прав та свобод дитини можлива лише при результативному функціонуванні механізму, що забезпечує їхнє дотримання [1].

Це поняття повністю застосовне до прав та свобод людини, але відсутність чіткого визначення поняття гідності дитини в законодавстві ускладнює його включення в механізм забезпечення прав та свобод дитини [14].

Таким чином, в структурі механізму забезпечення прав людини інтегруються: а) праворегулюючі, правоохоронні механізми; б) механізми вирішення конфліктів; в) ідентифікаційні, інформаційні, організаційні, акційні елементи, що з'єднуються для процедурноправової регламентації поведінки і правового виховання осіб в цілях задоволення законних прав та інтересів людей. Це виявляється в діях громадян, їх участі в громадських об'єднаннях, правозахисних неурядових організаціях, виборах й інших різновидах впливів на органи державної влади і місцевого самоврядування[4].

Права, які дитина отримує відповідно до чинного законодавства, можна розділити на особисті немайнові та майнові. Особисті немайнові права охоплюють ті, що надаються дитині з моменту народження або відповідно до закону. Вони не мають економічного характеру і нерозривно пов'язані з самою особистістю дитини[15].

Одним із ключових напрямків діяльності нашої країни у цьому контексті є удосконалення чинного законодавства, ратифікація конвенцій і впровадження норм міжнародного права. В результаті Україна стала учасницею численних міжнародних документів, спрямованих на забезпечення прав дітей. Проте в умовах воєнного стану, який оголошено на всій території країни, реалізація функцій, покладених на державу у справі забезпечення захисту прав дитини, стає надзвичайно складною[9].

Незважаючи на вищезазначене, Кабінет Міністрів України постановив утворити Координаційний штаб з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану та врегулював дане рішення Постановою №302 від 17.03.2022 р. [2].

Цей штаб є тимчасовим консультативно-дорадчим органом Кабінету Міністрів України та призначений для сприяння координації дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів та органів місцевого самоврядування у справах захисту прав дитини під час воєнного стану.

Варто зауважити, що за невеликий період часу функціонування Координаційного штабу завдяки зусиллям представників, які увійшли до його складу, було проведено значний обсяг робіт, а саме: прийнято узгоджені рішення щодо визначення завдань державних органів, залучених до вирішення питань реалізації політики щодо захисту прав дитини; здійснено евакуацію дітей з небезпечних територій та проведено координацію їх безпечного переміщення до місць тимчасового влаштування; координовано роботу обласних військових адміністрацій та органів місцевого самоврядування для підготовки й організації безпечних місць для тимчасового розміщення евакуйованих дітей та задоволення їх потреб; забезпечено облік дітей, які виїхали на безпечну територію України або за межі України. Зокрема, урядом було ухвалено рішення щодо запровадження обліку інформації про дітей, які тимчасово переміщені (евакуйовані) на території України, де не ведуться бойові дії, або за межі України. Так, було створено Єдину інформаційно-аналітичну систему «Діти» для ведення в ній відповідного обліку та забезпечено захист інформації, що там міститься;

З огляду на викладене можна зробити висновок про те, що держава, завдяки уповноваженим членам складу Координаційного штабу, здійснює гідну підтримку та захист прав дітей в умовах воєнного стану.

Висновки: В період дії воєнного стану гарантії, що закріплені на законодавчому рівні, залишаються сталими, але їх реалізація та забезпечення належним чином не здійснюється. Аналізуючи твердження науковців встановлено, що гарантії забезпечення прав і свобод поділяються на загальні та спеціальні. Окрім того, їх класифікація залежить від сфер суспільного життя.

Напрямки удосконалення системи гарантій прав та свобод дитини в умовах воєнного стану:

- удосконалення системи захисту прав, свобод та інтересів дітей з інвалідністю;
- удосконалення системи безпеки та умов проживання дітей та сімей з дітьми;
- мінімізація ризиків позбавлення дітей сімейного виховання;
- створення безпечного середовища в процесі навчання та освітньому просторі;

- забезпечення якісної медичної допомоги;
- удосконалення системи забезпечення пріоритету виховання в біологічній сім'ї;
- недопущення розлучення дитини з батьками з причин воєнного стану.

Використана література:

1. Конвенція ООН про права дитини: Міжнародний документ від 20.11.1989 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
2. Про утворення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 року № 3 02. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-%D0%BF#Text>
3. Губська О. А. Система юридичних гарантій професійного розвитку державних службовців. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, 2017, 1 (1): 75–78.
4. Андрусишин Б. І. Право людини на освіту в контексті розвитку європейського освітнього простору: гармонізація та протиречивість процесу. 2013. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11509/Andrusyshyn.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
5. Забезпечення прав дітей в Україні. Охорона материнства і дитинства : парлам. слухання 7 черв. 2005 р. / Інформаційне управління ВРУ. URL: <http://portal.rada.gov.ua>
6. Дробязко К. Права дитини, воєнний стан, війна в Україні. *Юридична Газета АМБЕР, War&Law, Ukrainian Women*. URL: <https://www.uaa.org.ua/novyny/novyny-partneriv-aau/stattya-drobyazko-kateryny-yurystky-amber-law-company-advokatky-magisterky-prava/>
7. Конституційне право України : [підруч. для студентів юрид. спец. вищ. закладів освіти / за ред. В. Ф. Погорілко. К. : Наук. думка, 1999. 733с.
8. Магновський І. Й. Гарантії прав і свобод людини та громадянина в праві України : (теорет.-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ: 2003. 20 с.
9. Опольська Н. Права дітей, які постраждали внаслідок збройного конфлікту в Україні. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право*. 2015. Вип. 27. С. 278–283. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2015_27_42
10. Мельничук О. Ф., Опольська Н. М., Мельник Т. А. Правознавство: навчальний посібник для студентів неюридичних спеціальностей. Вінниця : ВНАУ, 2019. 126 с.
11. Негодченко О. В. Забезпечення прав і свобод людини органами внутрішніх справ: організац.-правові засади : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. : 12.00.01. Х.: 2004. 36 с.
12. Пожар О. М. Нормативно-правове забезпечення права на особисту недоторканність: загально-теоретичне дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Одеса, 2015. 20 с.
13. Шемшученко Ю. С. Передумова. Проблеми реалізації прав і свобод людини і громадянина в Україні : монографія / [кол. авторів ; за ред. Н. М. Оніщенко, О. В. Зайчука]. К. : Юрид. думка, 2007. С. 6–10.
14. Терещенко Л. В. Про права дитини. К. : Юрид. Думка, 2021. 342 с.
15. Андрусишин, Б. І., & Гуз, А. М. Проблеми сучасного стану прав дитини в Україні. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 18: Економіка і право*, (19), 2012. С. 123–131. URL: <https://chasopys.law.npu.kiev.ua/archive/19/19.pdf>

References:

1. Orhanizatsiia Obiednanykh Natsii (1989). Konventsiiia OON pro prava dytyny [UN Convention on the Rights of the Child]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text [in Ukrainian].
2. Kabinet Ministriv Ukrainy (2022). Postanova "Pro utvorennia Koordynatsiinoho shtabu z pytan zakhystu prav dytyny v umovakh voiennoho stanu" №302 vid 17.03.2022r. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On the Establishment of the Coordination Headquarters for the Protection of Children’s Rights under Martial Law” of March 17, 2022 № 302]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
3. Hubska O. A. (2017). Systema yurydychnykh harantii profesiinoho rozvytku derzhavnykh sluzhbovtsiv. [The system of legal guarantees of professional development of civil servants] Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii, 1 (1): 75–78. [in Ukrainian].
4. Andrusyshyn B.I. (2013). Pravo liudyny na osvitu v konteksti rozvytku yevropeiskoho osvitnoho prostoru: harmonizatsiia ta protyrechyvist protsesu [Human right to education in the context of the development of the European educational space: harmonization and contradiction of the process].

- URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11509/Andrusyshyn.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukrainian].
5. Informatsiine upravlinnia VRU (2005). Zabezpechennia prav ditei v Ukraini. Okhorona materynstva i dytynstva : parlam. slukhannia 7 cherv. 2005 r. [Ensuring the rights of children in Ukraine. Protection of motherhood and childhood: parliamentary hearings on June 7, 2005]. URL: <http://portal.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
 6. Drobiazko K. (2022). Prava dytyny, voiennyi stan, viina v Ukraini [Children's rights, martial law, war in Ukraine]. Yurydychna Hazeta, AMBER, War&Law, Ukrainian Women. URL: <https://www.uaa.org.ua/novyny/novyny-partneriv-aau/stattya-drobyazko-kateryny-yurystky-amber-law-company-advokatky-magisterky-prava/> [in Ukrainian].
 7. V. F. Pohorilko, O. F. Fritskyi, O. V. Horodetskyi ta in. (1999). Konstytutsiine pravo Ukrainy [Constitutional Law of Ukraine]. Pidruch. dlia studentiv yuryd. spets. vyshch. zakladiv osvity, 733 c. [in Ukrainian].
 8. Mahnovskiy I. Y. (2003). Harantii prav i svobod liudyny ta hromadianyna v pravi Ukrainy : (teoret.-pravovyi aspekt) [Guarantees of rights and freedoms of man and citizen in the law of Ukraine: (theoretical and legal aspect)]. Avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.01. Kyiv, 2003. 20 s. [in Ukrainian].
 9. Opolska N.M. (2015). Prava ditei, yaki postrazhdaly vnaslidok viiny v Ukraini. [Rights of children affected by war in Ukraine]. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 18 : Ekonomika i parvo, № 27. C. 278-283 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2015_27_42 [in Ukrainian].
 10. Melnychuk O. F., Opolska N. M., Melnyk T. A. (2019). Pravoznavstvo : navchalnyi posibnyk dlia studentiv neiurydychnykh spetsialnostei [Urisprudence: a textbook for students of non-legal specialties]. Vinnytsia : VNAU, 126 s. [in Ukrainian].
 11. Nehodchenko O. V. (2004). Zabezpechennia prav i svobod liudyny orhanamy vnutrishnikh sprav : orhanizats.-pravovi zasady [Ensuring human rights and freedoms by internal affairs bodies: organizational and legal principles]. Avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk. 12.00.01. Kh.: 2004. 36 s. [in Ukrainian].
 12. Pozhar O. M. (2015). Normatyvno-pravove zabezpechennia prava na osobystu nedotorkannist: zahalnoteoretychne doslidzhennia [Regulatory and legal support of the right to personal inviolability: a general theoretical study]. Avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.01. Odesa, 20 c. [in Ukrainian].
 13. O. V. Zaichuk, V. S. Zhuravskiy, N. M. Onishchenko ta in. (2007). Problemy realizatsii prav i svobod liudyny ta hromadianyna v Ukraini : monohrafiia [Problems of realization of human and civil rights and freedoms in Ukraine: a monograph]. K. : Yuryd. dumka, S. 6 – 10. [in Ukrainian].
 14. Tereshchenko L. V. (2021). «Pro prava dytyny» [“On the Rights of the Child”]. K. : Yuryd. Dumka, 342 s. [in Ukrainian].
 15. Andrusyshyn B. I., Huz A. M. (2012). Problemy suchasnoho stanu prav dytyny v Ukraini [Problems of the current state of children's rights in Ukraine]. Naukovyi chasopys NPU imeni MP Drahomanova. Seriiia 18: Ekonomika i pravo, (19), 123–131. URL: <https://chasopys.law.npu.kiev.ua/archive/19/19.pdf> [in Ukrainian].

Todua S. R. Ensuring the best interests of the child under martial law in Ukraine

The article is devoted to the theoretical and legal analysis of the ways to ensure the best interests of the child, his or her constitutional rights and freedoms under martial law. The main focus is on the study of the rights of the child which may be restricted in wartime, and their division into absolute and relative rights is investigated. It is found that absolute rights are those which are not subject to any restrictions under any circumstances. The article examines the legislative definition of the concept of “martial law”, which has become the main legal basis for the restriction of constitutional rights and freedoms. The author establishes that the grounds for martial law are threats to national security or territorial integrity of the State.

Particular attention is paid to the mechanisms and guarantees of protection of children's rights under martial law. It is emphasized that any restrictions on rights must be justified, proportionate and necessary to achieve the legitimate goals of security and defense of the State. Affirming and ensuring the rights and freedoms of the child is the main duty of the state, and in martial law, it cannot abandon this duty. The list of rights that are not subject to restriction even during martial law is a constitutional guarantee of children's rights.

It has been proven that respect for the rights of the child is key to the authority of the state at the national and international levels. In particular, the right to life is considered the greatest value of the state and is

a fundamental right under customary international law. Attention is also focused on the dignity of the child as an important inalienable value, the protection of which should be ensured both at the legislative level and through public awareness. It is noted that the protection of children's rights under martial law is extremely complex, and therefore the development of effective protection mechanisms is critical to ensuring justice, developing democracy and restoring peace in the country.

Key words: *guarantees, children's rights, conditions of guarantees, enforcement mechanisms, state, international acts, Ukrainian legislation, children.*